

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 5-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov

Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov

Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD S.Jamoldinova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD., dots. P.Lutfullayev, PhD., dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

UO'K: 372.881.111.1

YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING INGLIZ TILIDAGI SOTSIOLINGVISTIK QIYINCHILIKLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH TEXNOLOGIYALARI

Rahmatullayeva Maktuba Abdushukur qizi

Namangan davlat universiteti 2-bosqich tayanch doktoranti

13.00.02 – *Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi*

E-mail: maktubaraxmatullayeva01@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada umumta'lim maktablarining yuqori sinf o'quvchilari ingliz tilida muloqot qilishda duch keladigan sotsiolingvistik qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish texnologiyalari tahlil qilinadi. Sotsiolingvistik kompetensiyaning kommunikativ kompetensiya tarkibidagi o'rni D. Hymes, M. Canale va M. Swain hamda Yevropa umumiy kompetensiyalar tizimi (CEFR) qarashlari asosida yoritiladi. O'quvchilar qiyinchiliklari muloqot vaziyatiga mos uslubni tanlash, xushmuomalalik vositalaridan foydalanish, iltimos, uzr so'rash va rad etish kabi nutqiy aktlarni madaniy me'yorlarga muvofiq bajarish hamda madaniy jihatdan belgilangan leksik birliklarni tushunish yo'nalishlarida guruhlanadi. Ularni bartaraf etishda rolli o'yinlar, vaziyatli topshiriqlar, autentik materiallar asosida diskursni tahlil qilish va loyiha texnologiyasining metodik imkoniyatlari asoslanadi.

Kalit so'zlar: sotsiolingvistik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, nutqiy akt, xushmuomalalik, nutq uslubi, yuqori sinf o'quvchilari, rolli o'yin, vaziyatli topshiriq, autentik material.

SOCIOLINGUISTIC DIFFICULTIES OF UPPER-SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN ENGLISH AND TECHNOLOGIES FOR OVERCOMING THEM

Rakhmatullayeva Maktuba Abdushukur qizi

2nd-year basic doctoral student, Namangan State University

13.00.02 – *Theory and Methodology of Education and Upbringing*

E-mail: maktubaraxmatullayeva01@gmail.com

Abstract. The article analyzes the sociolinguistic difficulties that upper-secondary school students face when communicating in English and the technologies for overcoming them. The place of sociolinguistic competence within communicative competence is discussed on the basis of the views of D. Hymes, M. Canale and M. Swain, and the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). Students' difficulties are grouped into choosing a register appropriate to the communicative situation, using politeness strategies, performing speech acts (requests, apologies, refusals) in line with cultural norms, and understanding culturally marked vocabulary. The methodological potential of role plays, situational tasks, discourse analysis of authentic materials and project-based learning for overcoming these difficulties is substantiated.

Keywords: sociolinguistic competence, communicative competence, speech act, politeness, register, upper-secondary school students, role play, situational task, authentic materials.

СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ТРУДНОСТИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ И ТЕХНОЛОГИИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

Рахматуллаева Мактуба Абдушукур кизи

Базовый докторант 2-го курса Наманганского государственного университета

13.00.02 – Теория и методика обучения и воспитания

E-mail: maktubaraxmatullayeva01@gmail.com

Аннотация. В статье анализируются социолингвистические трудности, с которыми сталкиваются учащиеся старших классов общеобразовательных школ при общении на английском языке, а также технологии их преодоления. Место социолингвистической компетенции в структуре коммуникативной компетенции раскрывается на основе взглядов Д. Хаймса, М. Канале и М. Свейн, а также Общеввропейских компетенций владения иностранным языком (CEFR). Трудности учащихся сгруппированы по следующим направлениям: выбор стиля речи в соответствии с ситуацией общения, использование средств вежливости, выполнение речевых актов (просьба, извинение, отказ) с учётом культурных норм и понимание культурно маркированной лексики. Обосновываются методические возможности ролевых игр, ситуативных заданий, анализа дискурса на основе аутентичных материалов и проектной технологии в преодолении этих трудностей.

Ключевые слова: социолингвистическая компетенция, коммуникативная компетенция, речевой акт, вежливость, стиль речи, учащиеся старших классов, ролевая игра, ситуативное задание, аутентичные материалы.

KIRISH

O'zbekistonda chet tillarni o'qitish tizimini isloh qilish chet tilida erkin muloqot qila oladigan yoshlarni tayyorlashni asosiy maqsad sifatida belgilab berdi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrdagi PQ-1875-son qarori bilan chet tillarni o'rganishning uzluksiz tizimi va xalqaro me'yorlarga moslashtirilgan ta'lim standartlarini joriy etish vazifasi qo'yildi [1]. Mazkur talablar o'quvchidan nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri, balki muloqot vaziyatiga mos nutq tuzish ko'nikmasini ham talab qiladi.

Amaliyotda yuqori sinf o'quvchilari grammatika va lug'atni ancha yaxshi o'zlashtirgan bo'lsa-da, real muloqotda ko'pincha vaziyatga nomuvofiq ifodalarni qo'llaydi. Masalan, o'qituvchiga elektron xatda do'stona "Hey, send me the file" shaklida murojaat qilish yoki iltimosni ona tilidagi qolipni so'zma-so'z o'girib ifodalash holatlari uchraydi. Bunday xatolar grammatik emas, balki sotsiolingvistik xarakterga ega bo'lib, suhbatdoshda qo'pollik yoki xushmuomalasizlik taassurotini qoldirishi mumkin.

Shu sababli yuqori sinf o'quvchilarining sotsiolingvistik qiyinchiliklarini aniqlash va ularni bartaraf etishning samarali texnologiyalarini asoslash dolzarb metodik vazifa hisoblanadi. Maqolaning maqsadi 10–11-sinf o'quvchilari ingliz tilida muloqot qilishda duch keladigan sotsiolingvistik qiyinchiliklarni tasniflash va ularni bartaraf etishga xizmat qiluvchi ta'lim texnologiyalarining metodik imkoniyatlarini nazariy jihatdan asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasini ilmiy muomalaga kiritgan D. Hymes til bilimini faqat grammatik to'g'rilik bilan cheklash mumkin emasligini, so'zlovchi nimani, kimga, qachon va qanday aytish kerakligini ham bilishi lozimligini ta'kidlagan [2]. M. Canale va M. Swain kommunikativ kompetensiya tarkibida grammatik va strategik kompetensiyalar bilan bir qatorda sotsiolingvistik kompetensiyani alohida ajratib, uni ijtimoiy-madaniy qoidalar va diskurs qoidalarini bilish sifatida izohlagan [3].

Yevropa umumiy kompetensiyalar tizimi (CEFR) sotsiolingvistik kompetensiyani ijtimoiy munosabatlarning lingvistik belgilari, xushmuomalalik konvensiyalari, xalq donoligi ifodalari, uslubiy farqlar, dialekt va talaffuz xususiyatlarini qamrab oluvchi tarkibiy qism sifatida tavsiflaydi [4]. 2020-yilda nashr etilgan qo'shimcha jildda esa sotsiolingvistik muvofiqlik uchun har bir daraja bo'yicha deskriptorlar aniqlashtirilgan [5]. L. Bachman sotsiolingvistik kompetensiyani pragmatik kompetensiya tarkibida

ko'rib, dialekt va uslubga sezgirlik, nutqning tabiiyligi hamda madaniy ishoralarni tushunish qobiliyatini ajratadi [6].

Sotsiolingvistik me'yorlarning mazmunini J. Holmes muloqot ishtirokchilari, vaziyat, mavzu va muloqot vazifasi kabi ijtimoiy omillar orqali tushuntiradi. U ijtimoiy masofa, maqom va rasmiylik darajasi tilni tanlashga bevosita ta'sir qilishini ko'rsatadi [7]. P. Brown va S. Levinsonning xushmuomalalik nazariyasi esa iltimos, uzr so'rash va rad etish kabi nutqiy aktlarda suhbatdoshning "yuz"ini saqlashga qaratilgan strategiyalarni tahlil qilish uchun nazariy asos bo'ladi [8].

Chet tili ta'limi nuqtayi nazaridan K. Bardovi-Harlig va Z. Dörnyei tadqiqoti muhim ahamiyatga ega. Unga ko'ra, tilni chet tili sifatida o'rganayotgan o'quvchilar grammatik xatolarni pragmatik me'yorlarning buzilishidan jiddiyroq deb baholaydi, ya'ni sotsiopragmatik xatolarni kamroq sezadi [9]. M. Byram madaniyatlararo kommunikativ kompetensiya modelida bilim, munosabat va ko'nikmalarni uyg'unlashtirishni taklif qiladi [10]. N. Ishihara va A. Cohen pragmatik va sotsiolingvistik me'yorlarni maqsadli, ochiq tarzda o'rgatish zarurligini asoslaydi [11]. O'zbek metodikasida J.J. Jalolov chet tilini o'qitishning kommunikativ yo'nalishini nutq faoliyati turlari va muloqot vaziyatlari bilan bog'lab yoritgan [12]. Biroq yuqori sinf o'quvchilarining sotsiolingvistik qiyinchiliklarini tasniflash va ularni bartaraf etish texnologiyalarini maktab sharoitiga moslashtirish masalasi hali yetarlicha o'rganilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ilmiy-metodik adabiyotlarni nazariy tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tasniflash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Sotsiolingvistik qiyinchiliklarni guruhlashda CEFR tizimidagi sotsiolingvistik kompetensiya tarkibiy qismlari va J. Holmes ajratgan ijtimoiy omillar asosiy mezon sifatida olindi [4; 7]. Ta'lim texnologiyalarini tanlashda ularning har bir qiyinchilik turiga qanday metodik ta'sir

ko'rsatishi, yuqori sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlari va maktab darsining tashkiliy imkoniyatlari hisobga olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sotsiolingvistik qiyinchiliklar tasnifi. Nazariy tahlil yuqori sinf o'quvchilarining sotsiolingvistik qiyinchiliklarini to'rt guruhga ajratish imkonini berdi. Birinchi guruh nutq uslubini tanlash bilan bog'liq. O'quvchilar rasmiy va norasmiy vaziyatlar farqini anglasa-da, ingliz tilida ularni ifodalovchi vositalarni yetarli bilmaydi. Natijada rasmiy xatda "wanna", "gonna" kabi so'zlashuv shakllari qo'llanadi yoki, aksincha, do'st bilan suhbatda haddan tashqari rasmiy iboralar ishlatiladi.

Ikkinchi guruh xushmuomalalik vositalaridan foydalanish bilan bog'liq. Ingliz tilida iltimos ko'pincha bilvosita shaklda, "Could you...?", "Would you mind...?", "I was wondering if..." kabi qoliplar orqali ifodalanadi. O'quvchilar esa buyruq maylidagi "Give me..." yoki faqat "please" qo'shilgan to'g'ridan-to'g'ri shaklni afzal ko'radi. P. Brown va S. Levinson nazariyasiga ko'ra, bunday shakl suhbatdosh erkinligini cheklovchi harakat sifatida qabul qilinishi mumkin [8].

Uchinchi guruh nutqiy aktlarni madaniy me'yorlarga muvofiq bajarish bilan bog'liq. Rad etishda ingliz tilida odatda minnatdorlik, afsus va sabab ketma-ketligi qo'llanadi ("Thanks for asking, but I'm afraid I can't..."). O'quvchilar esa ko'pincha qisqa "No" bilan cheklanadi yoki ona tilidagi qolipni so'zma-so'z o'giradi. Bu holat ona tilidan pragmatik ko'chirish (transfer) natijasidir.

To'rtinchi guruh madaniy jihatdan belgilangan leksik birliklar bilan bog'liq. Idiomalar, xalq donoligi ifodalari, murojaat shakllari ("Sir", "Madam", ismni qo'llash), so'zlashuv nutqiga xos qisqartmalar va madaniy realiyalarni tushunish o'quvchilar uchun alohida qiyinchilik tug'diradi. CEFR ham bu birliklarni sotsiolingvistik kompetensiyaning tarkibiy qismi sifatida qaraydi [4].

Qiyinchiliklarni bartaraf etish texnologiyalari. Aniqlangan qiyinchiliklar ularni bartaraf etishda bir nechta ta'lim texnologiyasini uyg'unlashtirishni talab qiladi. 1-

jadvalda har bir qiyinchilik turi uchun eng mos texnologiya va topshiriq namunasi keltirilgan.

1-jadval. Sotsiolingvistik qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish texnologiyalari

Qiyinchilik turi	Xato namunasi	Asosiy texnologiya	Topshiriq namunasi
Nutq uslubini tanlash	Rasmiy xatda "wanna", "gonna"	Autentik materiallar asosida diskurs tahlili	Bitta mazmundagi rasmiy va norasmiy xatlarni qiyoslash
Xushmuomalalik vositalari	"Give me your notes."	Vaziyatli topshiriqlar	Bir iltimosni do'st, o'qituvchi va notanish kishiga moslab aytish
Nutqiy aktlarni bajarish	Taklifga faqat "No" deb javob	Rolli o'yin	Taklifni rad etish, uzr so'rash vaziyatlarini sahnalashtirish
Madaniy leksika	Idioma yoki murojaat shaklini so'zma-so'z tushunish	Loyiha texnologiyasi	Ingliz va o'zbek muloqot odatlarini qiyoslovchi mini- loyiha

Rolli o'yinlar o'quvchiga turli ijtimoiy rollarda nutq tuzish imkonini beradi. Rol kartochkasida ishtirokchilarning yoshi, maqomi va o'zaro munosabati aniq ko'rsatilganda, o'quvchi uslub va xushmuomalalik vositalarini ongli ravishda tanlaydi. O'yindan keyingi muhokamada qaysi ifodalar vaziyatga mos kelgani tahlil qilinadi.

Vaziyatli topshiriqlar bir xil mazmunni turli suhbatdoshga moslab ifodalashni talab qiladi. Masalan, darsdan ruxsat so'rash vaziyati sinfdosh, sinf rahbari va maktab

direktoriga murojaat shaklida bajariladi. Bu J. Holmes ta'kidlagan ijtimoiy masofa va maqom omillarini amalda his qilishga yordam beradi [7].

Autentik materiallar asosida diskurs tahlili o'quvchining sotsiolingvistik sezgirligini oshiradi. Film parchalari, elektron xatlar va intervyularda ona tilida so'zlovchilar iltimos, uzr va rad etishni qanday ifodalashi kuzatiladi. N. Ishihara va A. Cohen ta'kidlaganidek, me'yorlarni ochiq tushuntirish va qiyoslash o'quvchining ularni mustaqil qo'llashiga zamin yaratadi [11].

Loyiha texnologiyasi madaniyatlararo taqqoslashni chuqurlashtiradi. O'quvchilar ingliz va o'zbek tillaridagi salomlashish, murojaat, mehmondo'stlik yoki minnatdorlik bildirish odatlarini o'rganib, natijani taqdimot yoki plakat shaklida himoya qiladi. M. Byram modeliga ko'ra, bunday faoliyat o'z madaniyatini boshqa madaniyat bilan qiyoslash orqali madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantiradi [10].

MUHOKAMA

Tahlil natijalari yuqori sinf o'quvchilarining sotsiolingvistik qiyinchiliklari asosan bilim yetishmasligidan emas, balki ingliz tilidagi muloqot me'yorlarining maqsadli o'rgatilmasligidan kelib chiqishini ko'rsatadi. Bu xulosa K. Bardovi-Harlig va Z. Dörnyei qayd etgan holatga mos keladi: chet tili sifatida o'qitish sharoitida o'quvchi asosan grammatik to'g'rilikka e'tibor beradi, sotsiopragmatik me'yorlar esa e'tibordan chetda qoladi [9].

Shu bilan birga, taklif etilgan texnologiyalarni alohida-alohida emas, balki izchil tizim sifatida qo'llash maqsadga muvofiq. Avval autentik materiallar asosida me'yor kuzatiladi va tushuntiriladi, keyin vaziyatli topshiriqlarda boshqariladigan mashq qilinadi, so'ng rolli o'yinlarda erkin qo'llanadi, loyiha ishida esa madaniyatlararo umumlashtiriladi. Bunday ketma-ketlik o'quvchini me'yorni anglashdan uni mustaqil qo'llashgacha bosqichma-bosqich olib boradi.

Sotsiolingvistik kompetensiyani baholash ham alohida e'tibor talab qiladi. Baholashda faqat grammatik to'g'rilik emas, balki uslubning vaziyatga muvofiqligi,

xushmuomalalik vositalarining o'rinli qo'llanishi va nutqiy aktning madaniy me'yorga mosligi hisobga olinishi lozim. CEFR qo'shimcha jildidagi sotsiolingvistik muvofiqlik deskriptorlari bunday mezonlarni ishlab chiqishda tayanch bo'lishi mumkin [5]. Ayni paytda mazkur nazariy xulosalarning samaradorligi maktab sharoitida o'tkaziladigan tajriba-sinov ishlari orqali tekshirilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sotsiolingvistik kompetensiya kommunikativ kompetensiyaning ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchining nutqini nafaqat to'g'ri, balki vaziyatga mos va madaniy jihatdan o'rinli bo'lishini ta'minlaydi. Yuqori sinf o'quvchilarining bu sohadagi qiyinchiliklari nutq uslubini tanlash, xushmuomalalik vositalaridan foydalanish, nutqiy aktlarni madaniy me'yorlarga muvofiq bajarish va madaniy jihatdan belgilangan leksikani tushunish bilan bog'liq.

Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etishda rol o'yinlar, vaziyatli topshiriqlar, autentik materiallar asosida diskurs tahlili va loyiha texnologiyasi samarali vosita bo'la oladi. Ularning ta'siri me'yorni kuzatish, boshqariladigan mashq, erkin qo'llash va madaniyatlararo umumlashtirish bosqichlari izchil tashkil etilganda kuchayadi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, ingliz tili darslarida sotsiolingvistik me'yorlarni maqsadli va ochiq o'rgatishga alohida vaqt ajratish, o'quv-metodik majmualardagi muloqot topshiriqlarini ishtirokchilarning maqomi va ijtimoiy masofasi aniq ko'rsatilgan vaziyatlar bilan boyitish hamda o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini baholash mezonlariga sotsiolingvistik muvofiqlik ko'rsatkichini kiritish taklif etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-son qarori.
2. Hymes D. On Communicative Competence // Pride J.B., Holmes J. (eds.). Sociolinguistics. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.
3. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1, No. 1. – P. 1–47.
4. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

5. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. – Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2020.
6. Bachman L.F. Fundamental Considerations in Language Testing. – Oxford: Oxford University Press, 1990.
7. Holmes J. An Introduction to Sociolinguistics. – 4th ed. – London; New York: Routledge, 2013.
8. Brown P., Levinson S.C. Politeness: Some Universals in Language Usage. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
9. Bardovi-Harlig K., Dörnyei Z. Do Language Learners Recognize Pragmatic Violations? Pragmatic Versus Grammatical Awareness in Instructed L2 Learning // TESOL Quarterly. – 1998. – Vol. 32, No. 2. – P. 233–259.
10. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. – Clevedon: Multilingual Matters, 1997.
11. Ishihara N., Cohen A.D. Teaching and Learning Pragmatics: Where Language and Culture Meet. – Harlow: Pearson Longman, 2010.
12. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.